

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 46

(1999-2000)

Om lov om endringer i lov 17. juli 1992
nr. 100 om barneverntjenester
(barnevernloven)

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet av 5. mai 2000,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens innhold

Barne- og familiedepartementet legger med dette fram forslag til endring i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) vedrørende utgiftsdekning ved vedtak om omsorgsovertakelse for barn i statlige mottak for asylsøkere og flyktninger som er kommet til landet med foreldre eller andre med formelt foreldreansvar, jf. pkt. 2. I tillegg foreslås enkelte tekniske endringer i barnevernloven § 9-8, jf. pkt. 3. I pkt. 4 omtales de økonomiske og administrative konsekvensene.

2 Ny bestemmelse om utgiftsdekning ved omsorgsovertakelse for barn i statlige mottak for asylsøkere og flyktninger

2.1 Bakgrunnen for forslaget

Staten er ansvarlig for etablering og finansiering av mottak for asylsøkere og flyktninger, og for å fastsette rammer for tiltak og tilbud i disse. Staten driver ikke selv mottakene, men kjøper disse tjenestene av kommuner, organisasjoner og private.

Foreldre i mottak for asylsøkere og flyktninger har hovedansvaret for egne barn. Mottaket skal bidra til å legge til rette for en trygg og forutsigbar hverdag. Interne rutiner og klare ansvarsforhold skal sikre barn og ungdoms omsorgs- og utviklingsbehov. Mottakene skal vurdere behovet for å iverksette særskilte tiltak for barn med særskilte behov i samarbeid med det kommunale tjenesteapparatet. På denne bakgrunn vil det svært sjelden være aktuelt å fatte vedtak om omsorgsovertakelse, jf. barnevernloven § 4-12 og § 4-8 andre og tredje ledd, for barn i mottak. Erfaringsmessig skjer dette i høyst ett til to tilfeller per år.

Kommuner som likevel kommer i den situasjon at de må overta omsorgen for barn i mottak, vil etter dagens system og regelverk ikke få kompensert utgiftene ved omsorgsovertakelsen dersom barnet er kommet til landet *med* en av eller begge foreldrene eller andre med formelt foreldreansvar. Dette er annerledes ved omsorgsovertakelse for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i mottak, det vil si barn som er kommet til landet *uten* foreldre eller andre med formelt foreldreansvar. I slike tilfeller får kommunen tilført et særskilt tilskudd fra staten, se proposisjonens punkt 2.2. Fylkeskommunen får refusjon for utgifter til barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

Utgiftene i forbindelse med omsorgsovertakelse kan bli svært høye, og derfor en stor belastning for den aktuelle kommune. Mangelen på kompensasjonsordning i førstnevnte tilfeller i avsnittet over, har på denne bakgrunn foranlediget en henvendelse fra Kommunenes sentralforbund. Foreliggende lovendringsforslag er fremmet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet på bakgrunn av denne henvendelsen.

Vi har funnet det åpenbart unødvendig å sende forslaget på alminnelig høring, da det kun innebærer konsekvenser for staten i form av økte utgifter.

2.2 Kort om dagens system og regelverk

I henhold til barnevernloven § 8-4, jf. § 8-1, er det den kommunen barnet oppholder seg i som er ansvarlig for å forberede og reise sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda for sosiale saker. I de tilfeller barnet er i statlig mottak for asylsøkere og flyktninger, vil dette ansvaret tilligge den kommunen motta-

ket befinner seg i (mottakskommunen). Mottakskommunen er etter loven ansvarlig for å dekke utgiftene ved omsorgsovertakelsen. Dette gjelder selv om barnet blir bosatt i en annen kommune.

Fram til 1991 fikk kommunene refundert barnevernutgiftene fra staten etter barnevernloven § 63 dersom foreldrene var asylsøkere eller flyktninger, eller dersom barna var kommet til landet som asylsøkere eller flyktninger uten foreldre. Fra 1. januar 1991 ble det innført et nytt finansieringssystem for kommunene sitt arbeid med bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag (integreringstilskuddet). Den statlige ordningen med refusjon av barnevernutgifter ble samtidig begrenset til kun å omfatte enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

Ved lov 12. april 1996 ble barnevernloven § 9-8 endret slik at den statlige refusjonen for kommunale barnevernutgifter til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger ble fjernet, og erstattet av et særskilt tilskudd. Dette tilskuddet er i dag kr 90 000 per år per barn inntil barnet fyller 20 år, og gis til den kommune hvor barnet er registrert bosatt i henhold til Folkeregisteret. I de tilfellene det blir fattet vedtak om omsorgsovertakelse for en enslig mindreårig mens han/hun er i mottak, vil tilskuddet bli overført til mottakskommunen dersom barnet blir bosatt i en annen kommune, jf. fellesskriv fra Barne- og familiedepartementet og daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet av 3. juni 1996. Dette tilskuddet ytes ikke for barn som kommer til landet med foreldre eller andre med foreldreansvar, selv om mottakskommunen overtar omsorgen for barnet, jf. proposisjonens punkt 2.1.

I henhold til barnevernloven § 9-8 ytes det fortsatt statlig refusjon for fylkeskommunale utgifter til barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

2.3 Andre økonomiske ordninger

Alle *mottakskommuner* får en *kommunekompensasjon* som skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon i forbindelse med statlige mottak. Størrelsen på kompensasjonen avhenger av tallet på mottaksplasser i kommunen. Utgifter av den størrelsesorden som omsorgsovertakelse medfører, er ikke innbakt i dette beløpet.

Dersom mottaket eller *mottakskommunen* må sette inn forsterkningstiltak eller andre spesielle tiltak for barn som blir omfattende og spesielt dyre, kan Utlendingsdirektoratet *kompensere* for disse på linje med det man i dag gjør for enkelte funksjonshemmede og alvorlig syke (kap. 520 post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak). Bruken av denne ordningen skal være restriktiv, og det kreves godkjenning fra Kommunal- og regionaldepartementet i hvert enkelt tilfelle. Ordningen gjelder kun når barnet bor på mottak, mens senere utgifter ved for eksempel omsorgsovertakelse, vil være mottakskommunens ansvar også etter at barnet har flyttet fra mottaket.

Det utbetales et *integreringstilskudd* til de kommuner som *bosetter* flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og de fire neste årene. I 2000 utgjør dette beløpet 300 000 fordelt over fem år. Integreringstilskuddet gis til boset-

tingskommunen selv om det gjelder et barn som er under omsorg av annen kommune. Utlendingsdirektoratet ber i slike tilfeller bosettingskommunen overføre tilskuddet til den kommunen som har barnevernutgiftene. Alternativt kan direktoratet be om at ansvaret for barnet blir overført til bosettingskommunen.

Asylsøkere og flyktninger kan av spesielle sosiale og/eller medisinske årsaker bli bosatt midlertidig i en kommune (direktebosatt) før deres søknad om oppholdstillatelse er avgjort. Når det er inngått avtale med en kommune om slik *direktebosetting*, får kommunen et *tilskudd* på kr 30 000. Dersom søknaden ikke er endelig avgjort innen tre måneder etter at direktebosettingen har funnet sted, vil kommunen i tillegg få et tilskudd på kr 7 500 per påbegynt måned utover disse første tre månedene. Dette tilskuddet vil også bli utløst i de tilfeller en mottakskommune fatter vedtak om omsorgsovertakelse for et barn i mottak. Fram til bosetting skjer, vil tilskuddet bli utbetalt til den kommunen som har ansvaret for barnevernutgiftene, det vil si mottakskommunen.

2.4 Departementets vurdering og forslag

De ovennevnte endringene i finansieringssystemet fra 1991, jf. pkt. 2.2, hvor refusjonsadgangen ble begrenset til tiltak for *enslige* mindreårige asylsøkere og flyktninger, førte til uforutsette utgifter for mottakskommunene. Departementet er bekymret for at disse kommunene på grunn av de mulige økonomiske konsekvensene kan bli fristet til å la være å fremme sak om omsorgsovertakelse for barn i mottak som *ikke er enslige* i påvente av at de skal bosettes i en annen kommune.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at kommuner som overtar omsorgen etter barnevernloven § 4-12 og § 4-8 andre og tredje ledd for barn i mottak som er kommet til landet *med* foreldre, dvs. en av foreldrene eller begge, eller andre med formelt foreldreansvar, får samme særskilte tilskudd som kommuner som bosetter/overtar omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, jf. proposisjonens pkt. 2.2. Tilskuddet foreslås utbetalt så lenge den aktuelle mottakskommune har omsorgen, og dersom plassering utenfor hjemmet opprettholdes etter at barnet er fylt 18 år, jf. barnevernloven § 1-3 andre ledd. Tilskuddet skal imidlertid ikke kunne utbetales lenger enn til og med det året barnet fyller 20 år. For også å dekke fylkeskommunenes barnevernutgifter i forbindelse med slike omsorgsovertakelser, bør fylkeskommunene få refundert disse.

Nevnte endringer foreslås gjort ved at man føyer til et tredje ledd i § 9-8, se pkt. 3, med følgende ordlyd:

«Refusjon og tilskudd som nevnt i første og annet ledd ytes også ved omsorgsovertakelse etter § 4-8 annet og tredje ledd og § 4-12 for barn i mottak for asylsøkere og flyktninger som er kommet til landet med foreldre eller andre med foreldreansvar.»

De nye reglene vil gjelde omsorgsovertakelser som skjer etter at lovendringen er trådt i kraft.

3 Tekniske endringer i § 9-8

Gjeldende § 9-8 foreslås delt i to ledd. På denne måten får man skilt mellom refusjonsordningen for fylkeskommunene, som plasseres i første ledd, og det særskilte tilskuddet til kommunene i annet ledd.

I tillegg foreslås et nytt tredje ledd, jf. pkt. 2.4.

Departementet foreslår også at man i bestemmelsen tar med en presisering om at en mindreårig asylsøker eller flyktning anses som enslig dersom han eller hun er kommet til landet uten foreldre *eller andre med foreldreansvar*. På denne måten blir ordlyden i samsvar med praktiseringen av bestemmelsen. Forslaget innebærer således ingen realitetsendring.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er i dag svært få tilfeller av omsorgsovertakelser for barn med foresatte i mottak. Erfaringsmessig dreier dette seg om høyst ett til to tilfeller per år. Lovforslaget vil derfor få begrensede økonomiske og administrative konsekvenser.

Ved å utvide tilskuddsordningen til å omfatte omsorgsovertakelser for denne gruppen barn, vil utgiftene for staten til dette tilskuddet per i dag bli kr 90 000 per år for hvert tilfelle, og maksimalt til og med det året barnet fyller 20 år.

Utgiftene i forbindelse med refusjon til fylkeskommunene er svært vanskelige å anslå. Slik refusjon blir kun aktuelt dersom et barn plasseres i institusjon eller i forsterket fosterhjem. Det er videre stor variasjon med hensyn til utgiftene for disse to tiltakene, og kostnadene varierer for ulike typer institusjonsplasser. Utgiftene vil videre være avhengig av hvor lenge eventuelle institusjonsplasseringer varer.

Når det gjelder de administrative konsekvensene, vil disse bli minimale. Vi viser til at staten allerede i dag administrerer tilskudds- og refusjonsordningen for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, og at det forventede antallet omsorgsovertakelser for barn i mottak med foreldre eller andre foresatte er lavt.

Barne- og familiedepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Barne- og familiedepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester skal § 9-8 lyde:

Etter nærmere regler som fastsettes av Kongen, refunderer staten fylkeskommunenes utgifter for flyktningbarn og asylsøkende barn som er kommet til landet uten foreldre *eller andre med foreldreansvar*, og som omfattes av denne loven.

Staten gir et tilskudd til kommunene til dekning av utgifter for flyktningbarn og asylsøkende barn som er kommet til landet uten foreldre *eller andre med foreldreansvar*.

Refusjon og tilskudd som nevnt i første og annet ledd, ytes også ved omsorgsovertakelse etter § 4-8 annet og tredje ledd og § 4-12 for barn i mottak for asylsøkere og flyktninger som er kommet til landet med foreldre eller andre med foreldreansvar.

II

Ikraftsettings- og overgangsbestemmelse:

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Lovendringen gjelder omsorgsovertakelser som skjer etter at loven er satt i kraft.

